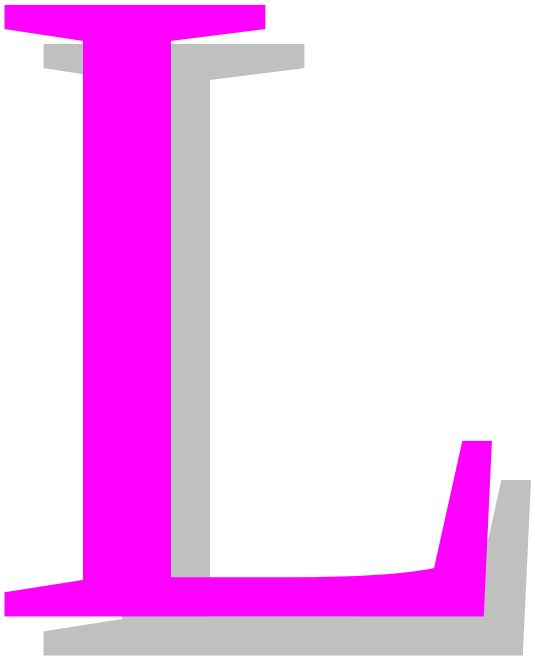

USTRUMUITGAVE

de 10 van Zuid

1.10.06-1.10.11

lustrumbundel
van
Karel N.L. Grazell
Amsterdams
stadsdichter
uit
Zuid

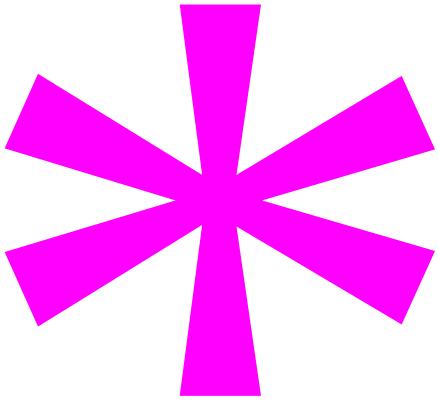

(de kreet van de zon: steeds weer, steeds weer! – Leins Janema)

In deze paarse nacht, onder een brede zwerm van gouden bijen, vraag ik je:
Heb je de zon gezien... de zon gezien... vanochtend de zomerzon gezien?
Ze kwam uit Oost in een roze trimpak en klom omhoog, hoog over onze Amstel die moederrivier van ons wonen.
Het roze zonlicht maakte van de witte Rivierstaete een bruidstaart.
Verlegen gleed het over de portretten, die Marjan nog ’s avonds had getekend in haar wonen boven het verdwenen Amsteldorp.
De zon tikte met een tintverliezende vinger onze wolkenkrabber aan
En onze bomen in het Amstelpark wreven zich de dromen uit de groene ogen en begonnen met hun vogels te zingen.

De Amsterdamse School (ik hou van je) kreeg contouren in het ochtendlicht.
De zon zweefde boven onze weidse lanen van zicht en groen,
waarin de pasgeboren trams als vissen gingen glijden.
Heb je de zon gezien... de zon gezien... vanmiddag de zomerzon gezien?
Ze scheen op Richard die stond tussen z'n aubergines van mmm
en z'n appels van paradijs.
Door het licht van de zomerzon... van nu een zilveren zomerzon
vlogen openslaande boeken uit de winkel, zoekend naar een stadsdeeldichter.
Mevrouw zon keek naar mij die in de Waalstraat zit te wonen
en de jonge zomer wilde
vangen in een gedicht dat als een zilverblauwe hemel moest.
(*'heb je de zon gezien... vanmiddag de zomerzon gezien?'*).
Ze hoorde in de RAI onder glas de woorden dansen van een congres.
In het Beatrixpark speelde ze met feeën die in de bomen woonden..
Ze voer fier als een glinsterend schip boven de Boerenwetering...
En kijk, tussen stralende Gelderlander winkels wandelde Erik,
op zoek naar een te gek en wriemelvol insektenboek.
Toen raakte ze het penseel aan, waarmee Imré z'n kleuren schikte op het linnen.
En glimlachte haar zilveren middag overheen de Zuidas.
Heb je de zon gezien... de zon gezien... vanavond de zomerzon gezien?
De deuren van het licht gingen langzaam, langzaam schemerdicht.
Er gleed als een robijn een vonkje licht in de roemer wijn die Adri aan de lippen zette:
in z'n bungalow, verdoken onder aan de oude veendijk
(die bedevaart naar dromen en geluk).
De ramen van het ziekenhuis keken haar, die minder schijnende, die
verdwijnende, weemoedig na,
toen ze naar het ING ging: die glazen muil, wachtend
in laat licht op een assepoester
die prinses van de schoonmaakdienst zou zijn
(haar wachtte een koets van pompoen met twee chevaux ervoor).
In het botenhuis gleed de zon een zachtrode avondjurk aan,
en schreed tenslotte voorbij de lange roeibaan van de wereld af.
Heb je vandaag de zon gezien... de zon vandaag... de zilveren zomerzon?
Ze liet ons in opnieuw een paarse nacht
et zwermen gouden bijen achter, allen achter,
met dromen en verwachting, met berusting en herinnering,
met liefde en met soms, helaas, een regendruppel van verdriet.
Maar morgen in de morgen zal de zon weer over onze Amstel klimmen,
en wederom ons leven raken met haar licht tegeef!

Ik zet voor jou de wekker, ZuiderAmstelaar, op een zingend vogelvroeg.

Karel N.L. Grazell

de 10 van Zuid

LJ

Amsterdam 2011
bij Digitale Uitgever Leins Janema

LS,

Het is 5 jaar geleden dat ik in een feest op het Amsterdamse Merwedeplein bij monde van toenmalig stadsdeelwethouder Erik Koldenhof werd benoemd tot stadsdeeldichter van het stadsdeel ZuiderAmstel.
Nu, een lustrum later, is ZuidAmstel gefuseerd met Zuid en onderteken ik met:
Amsterdams stadsdichter uit Zuid.
Ik heb in m'n 5 jaar 'dichtdienst' veel passende gedichten geschreven. Gelegenheidsverzen mag men het noemen. Soms las ik wat voor bij officiële en minder officiële gelegenheden. Meestal publiceerde ik het werk op internet en in bladen.

De websites: ZieZoZuid (mede namens Zuid), ZuiderAmstel, HetgeheugenvanPlanZuid, Buurtportal Oud Zuid e.a.
De weblogs: Bolestein, Karel N.L. Grazell etc.
De bladen: Amsterdam Lokaal, Wijkkrant Buitenveldert
Ook veel proza over Rivierenbuurt, ZuiderAmstel, Zuid kwam in bovengenoemde media (herinneringen, column).
Ik werd nogal eens geïnterviewd (radio, dag- en andere bladen).
Er verscheen ook ander werk van me over Amsterdam, zoals op de websites van de Stad (gedichten over Amsterdam) en hetgeheugenvanoost.

Aangezien enkele jaren geleden m'n uitgever overleed, publiceer ik ook nogal wat gedichten – die niet speciaal over Amsterdam gaan – via digitale kanalen. Niet zo lang geleden is er iets van mij verschenen op een 'monument' in de nieuwe Openbare Leeszaal te Amsterdam. Ook op de Molen van Sloten staat tekst van me.
Over Benin publiceer ik eveneens regelmatig gedichten (ik ben als vrijwilliger marketing-adviseur van een stichting die zich met ontwikkelingsprojecten in dat West-Afrikaanse land bezig houdt).

Voor een redelijke lijst van mijn werk verwijs ik naar de catalogus van de Koninklijke Bibliotheek in Den Haag.
En nu dus deze lustrumbundel – uitsluitend digitaal.
Amsterdam Zuid krijgt via dit boekje van mij een 10. Bovendien bevat de bundel 10 stadsgedichten, die op de ene of op de andere manier te maken hebben met de 10 belangrijkste plaatsen in Amsterdam Zuid: een van de mooiste stadsdelen van ons land.

Karel N.L. Grazell

1
Rijksmuseum

Rembrandt en de Nachtwacht

Hij droeg het opgerolde schilderij met zijn twee kompanen naar de Grote Sael van de Cleveniersdoelen. Binnen sneed hij te-vele repen (‘zonde van de dure verf’) af van het linnen, hing het omslachtig reusachtig doek op aan de muur en werkte alles verder klaar.

Wat rest van een man die werd gestorven? Een stem die geen stem meer heeft, ogen zonder blik, gebaar zonder beweging. De herinnering houdt geen levens vast, alleen hangt vermoeden in het beeld. dat ze roept. En dan sterft de herinnering voorgoed. Jij liet nog schilderijen liggen. Zoals dit: een korporaalschap. Maar het doel van je leven en je schilderen is weg uit je Nachtwacht.

Nu komen de tienduizenden door de lucht over de oceaan (dat is *ons* wonder) en ze knauwen hun taal en lopen de straten vol en kijken naar wat je niet bedoelde. Gaan huiswaarts: yeah, we saw the Naaitwotch.

Heel soms komt er een man en gooit zuur over je doek, of hij snijdt erin. We straffen. We kunnen het beter z’n gang laten gaan: de Nachtwacht is allang geen Rembrandt meer.

Ik denk wel ‘s: zag ik in mijn tijd die repen liggen. En ik stel me voor hoe ze hangen in het Grazell museum. En ik hoor: its maaitie faain, boys. En nou nee, dan toch maar niet.

2
Vondelpark

Openluchtconcert

vondelpark: zwangere groene buik
onder poezenvacht wolken.
mensenvolle zomer wandelt
tussen rijpe bomen.

binnenplaats in het park.
grint, planten. stemmen.
eierschaal van tribunes.
en eierschaal van een tent.

nichtgezicht achter mike.
take your time and break it.
zingende meisjes ernaast,
breed als een bar.

synthesizer met wit gebit.
gitarist maakt serpentines.
drummer wordt hartslag.
zweten van zwarte boxen.

geluid loopt de oren over.
vogels tegen trommelvliezen.
spitsuur van klanken.
soms herkenbaar amerikaans.

rijen van luistermensen.
hierzijnwemensen. neuriërs.
hij hasjt. en zij hasjt niet.
een file van applaus.

voeten. schoenenvol. tenenklem.
balletschoenen dun als huid.
sandalen te lang aan.
gympies verwend door asfalt.

basketbalschoenen, blauw/wit.
rode sok. groene sok.
negerlange neger. blue jeans.
rulle trui. muts van pompoen.

een roofvogel met zonnebril.
een bloem in z’n haar,
om tussen gisteren
en morgen te drogen.

oude nozem, volle buik.
krom naast z’n evenwicht.
grijs als how high the moon.
vloekt hij bij ‘t concert? niet.

meisje in clownsbroek.
mager. klein als een struik.
praat verlegen. groet.
gaat voorbij als een bal.

uilenbrilvrouw. met
peper en zout paardenstaart.
wuift als een tak:
vrienden van dochter.

een hoed om te vergeten.
heupen smal als een beek.
lachen in chocolade.
ogen anders, van tropen.

regenjasgrijze dichter.
gesigneerd in z’n gezicht.
woorden lopen voorbij.
het regent op z’n bril.

binnenplaats in het park.
grint, planten. stemmen.
willen niet eenzaam zijn.
wij willen niet eenzaam zijn.

3
Olympisch Stadion

Olympisch Stadion

Een giga schaal wacht tachtig jaren
al op nieuwe spelen: jaren vol roem
en eer. Je ziet Arie van Vliet sprinten
tegen Jan Derksen: eerst terloops, elk
in coïtus op de fiets, dan een sur place,
langzaam op gang trekken, als een kat
of panter de sprong in het diepe van de
steile rotswand (waar je niet eens op
kon lopen) en dan wie wint de sprint.
En de sintels knerpen onder de voeten
van al je herinneringen: je hoort Han
Hollander en tienduizenden, ziet Koen
en Osendarp (die fout) en Slijkhuis op
de baan gaan. En het spel met Drok en
Dráger en Halle en Rijkaard, Cruijff,
Van Basten. Liverpool dat de mist in
ging en faalde. Bijna 20 olympiades
wacht het stadion al. Een giga schaal.

4
Plan Zuid

Ze kwamen, met hun vrijheid
als een zon, over de Berlagebrug

De witte bloemen van sneeuw
vielen over mijn honger. Een
verborgen radio praatte over
oorlog in de lege avonden, in
de lege winter.
De tijd was lang van angst.

Der Tod, ein Meister aus Deutschland,
woonde ons laatste, verweerde leven uit.
met boven ons de hak, de haak, het hakenkruis.

Toen –
na een show van duizenden dode
lichamen in de Zuiderkerk
(de armoede die
de eeuwigheid was)
kwam de lente binnen met hoop en
met een spreeuw die zong:
In the mood.

En terwijl de lente mijn wereld
bezette, groeide op een dag het leven
vol met lachende vlaggen
en liefdevolle vingers,
en honger gaf het op.

Ze kwamen, met hun vrijheid als een zon,
over de Berlagebrug.
Een lange nacht,
gebroken nu in zwarte scherven,
viel in het water van de Amstel.
Der Meister aus Deutschland
vluchtte onze lente uit.

En de zon was wit: het

lichtste licht. En ik wist:
de opwinding van een levenslange oorlog
stierf, het wonder van oorlogswoorden als
Smolensk en La Falaise was voorgoed voorbij.

Terwijl de zon fel wit was,
nog lichter dan licht,
het witste van elk wit was.

Bevrijding mei 1945
Paul Celan: Der Tod ist ein Meister aus Deutschland

5
Zuidas/Buitenveldert

Zuidplein

Er loopt een vrouw te leven naar het station.
Jong. En wuivend **blond**: een ode aan de zon.
Donkerblauw haar mode. In haar: een haard
van beelden waar ze heen zal gaan. Ogen die
naar binnen kijken. En oren die naar binnen
horen. Hoe zal het gedicht zijn dat ze is?

In de terrasstoelen zitten duizend stemmen
vol van zinnen, met een grote xylofoon van
glaasjes tot soms aan de rand. Ze spreiden,
met een zakentoren in de rug, een babel vol
van talen op het plein ten toon.

Er loopt een vrouw te leven naar het station.
De dichter dezes drinkt haar, drinkt z'n pils,
en vraagt zich af. Ziet ze in haar binnenst al
de beelden van de Tuilerieën? Hoort ze nu
het straatrumoer van Londen? Wandelt ze
hier langs me vol van Bijenkorfse dromen?
Ruikt ze de geuren van de Schotse meren?
Of denkt ze aan vergaderen in Rome?

Ach, wellicht ook keert ze nu al op haar
spoor terug en blijft ze, mag ik het gedicht
gaan schrijven dat ze is. Aldus
de dichter dezes.

Maar.
Ze schuift het station in en denkt: m'n voeten
doen pijn, ik zal straks nieuwe schoenen
moeten kopen in Berlijn.

(o ja, en 'n dom blondje verft nooit haar haren donker: slim hè?)

6
Amsterdamse Bos

De werkverschafte
die het Amsterdamse Bos
schiep met blote handen

Dit is de man van toen.
Dit is die met de schop.
Z’n werk werd hem ontstolen.
Nu schept hij kruiwagens vol.
De roeibaan graaft zich
uit z’n handen zonder eelt:
z’n huid is van schrijnen
met vochtige blaren erin.
Hongerloon rammelt in z’n zak.

Hij komt thuis in schraal en karig.
’n Vrouw telt er haar zegeningen
schaars als de lakens in de kast.
Armoe is haar enig rijk.
Melk van maanlicht
vloeit over z’n slavenslaap:
hij ademt pijn, droomt pijn.
Duizend steden verder trekt
’n premier z’n villa om het lijf:
ora et labora zegt hij morgen
tegen die horde van slaven.

Jij nu, op last van die regeerder
levensblij in de klei,
jij nu, met je ogen van groen
en glanzen van zuurstof,
doe bid en werk, en zing
aan de oever van die roeibaan
je armoe en je wonden toe
met::
het leven is heus niet zo kwaad.

7
Concertgebouw

Eposje met jaren polyfoon door elkaar

Hoog omringd door hoge namen in cartouches:
als van Bach, Lulli, Gounod en Röntgen,
spitsen honderdtallen grage oren zich.
Een man komt op met grijze manen. ***1948***
En toetst zich het concert voor
vleugel en orkest van Edvard Grieg.
Een landschap van klank
(en man en zaal ineens verdwenen,
de vleugel heengevlogen),
die smeltwater te drinken klinkt.
En later. Ik in de nacht, in de straat. ***1897***
In de nachtlege Van Baerlestraat
die een vermoeden suist van gaslicht.
Een man loopt in zwart, een hoge hoed,
z'n volle haren breed alsof een halo.
('Edvard Grieg, aldus m'n naam').
Boven z'n hoofd een druppelend staartlicht
dat bromt van kerosine. ***2009***
Een koets draaft langs.
Koetsiertje met suiker op de bok. ***1897***
Binnenin een heer van zwart fluweel,
en zij van zijde in chamois.
De zinnen zijn elektrostatisch,
bedaren niet,
ga mee ga je mee ga je met me mee,
bedaren niet.
Aan de overkant in avondlicht
(de jaren mengen in elkare,
uren, dagen, maanden schuiven zich ineen)
ziet de Sleuteldrager van Calais
op het bordes van het museum,
terwijl in brons z'n angsten staan, ***1956***
hoe de keizer Lucebert vergeefs
om toegang vraagt en dan keert om
('maar intussen rust de visser'). ***1953***

En Sweelinck (est-ce mars)
speelt met goddlycke galm
de jail blues
van een bonkig conservatorium. ***1621***
De straat ten einde houdt een schutting
de klinkers tegen in het Vondelpark te vallen,
waar J. Alberdingk Thijm z'n grijsheid wandelt.
Naar het gezicht van nummer 13
waarop Schoevers staat, steekt Grieg over,
en een dichter roodharig roodbaardig
belt samen met hem aan
('ik heet Jan Oote Oote Boe Hanlo en ik
geef hier les in Engels: Oete Oete Boo'). ***1952***
Met vierletterwoorden om te oefenen,
uit een Schoeversboek voor typen en steno,
dicht ik 'études voor schrijfmachine' ***1951***

verg munt
heer ment
bied buit
heer ment

Naar buiten door het venster
buitelen de noten. Binnen zitten
new look meisjes aan tafeltjes, geordend
als een kruiswoordpuzzel,
met elk een Remington schrijfmachine.
En toetsen, toetsen, toetsen, tikketoetsen.
Röntgen, Grieg en Hanlo kijken toe
en de meisjes tikken
en de heren knikken
en de meisjes tikken
tot het laatste vierletterwoord,
het slotakkoord:
EIND.

Voor de achterkleinzoon van Julius Röntgen:
Jeroen Wilhelmus –
een poging.

8
Rai

Wurgslang op de Huishoudbeurs(

(historisch)

Gesust door opium wellicht (ik hoop het
in al m'n bang), en langer dan een mens:
'n kabel van de brug die naar de ongewilde
dood leidt, rust hij daar languit (halfopen
ogen) op de Huishoudbeurs. En hallenvol
vrouwen lopen langs: een ieder met een
Ik kom helemaal oet Bedelum – heb ik
drie maand'n voor gespaard. Màg ik dan?
draagtas, dikgebedeld overal voor de heb
en voor de krijg: te dol, de cupjes soep,
de plastic schaaltjes met allemaal warm
Kzij dur één van Stelendonk, en wittege,
kwil waor voor mien treingeld en antré.
van nounou, de échantillons met smeer en
geur hup meegenomen, de droomwoorden
Ik ben zéér gevoelig voor reclaeme, noem
me hebziek. O, en ik kom wwt het haegje.
die zo gretig maken, de opgeblazen zakjes
met nauwelijkse krekkers, al die niksjes,
die duizend monstertjes, die louter niksjes.
Ik ben 'n Zeeuwse hier uit Hamsterdam,
die graag achjeweetnooit veel in huis heeft.
En ieder griezelt langs van oooh en brrr en
hhhhuhu, en de slang, een piezel wild nog
achter z'n gesuste kracht, kijkt naar die
hapjes vrouw, die monstertjes, en denkt:
daar loopt m'n brunch.

9
Stedelijk Museum

Piet Mondriaan – Compositie

Rechtsboven:

5 vijfhoekig 5
wit vlak

steunt op
h o r i z o n t a a l
zwart.

In gulden snede:

D*IEPTE*

IPE

zonder oorzaak
zonder tijd

WEI WOE WEI
doen door niets te doen

10
Van Goghmuseum

De luister van een schilder

Hij schilderde meestal in het Frans.
Een rond geel beest als zon.
Zwarte kraaien aangevinkt voor opgemerkt.
Wervelwinden van blauwen.
Een linnen dag in een rechthoek.
In Amsterdam staan stromen mensen
Ze wachten in het Engels,
al dan niet geknauwd
op de kauwgummi tong,
Ze staan in Duits,
wijf en gedrang.
Ze kijken in het Sloveens,
ogen grijs als hun rotsen thuis.
Ze zwijgen in het Kalmuks:
te nirwana om te praten.
Van Gogh staat ervan te horen,
lelletje minder
op zijn huiverende schoenen
die hun tijd te lang hebben gehad.
Het licht is als absinth,
de penselen hangen slap:
hij schildert allang niet meer:
de eeuwigheid kent geen atelier,
men schept er, maar men schildert niet.